

Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünmeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi

Zeynep ÇETİNKAYA¹

ÖZET

Bu araştırmada, Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Veriler, Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği”nden elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan 195 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizinde, betimsel istatistik, t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri düşük düzeyde bulunmuştur. Mezun olunan okul türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmazken cinsiyet ve sınıf değişkenlerinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Kız öğretmen adayları erkeklere, 1. sınıftakiler de 4. sınıflara göre eleştirel düşünmeye ilişkin daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Türkçe öğretmen adayları, düşünme, eleştirel düşünme.

Determination of Turkish Education Teacher Candidates' Views Related to Critical Thinking

ABSTRACT

In this research, the aim is to determine the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking. The data have been obtained by “California Critical Thinking Disposition Inventory” transcribed into Turkish by Kökdemir (2003). The research group of the study is composed of 195 students in the department of Turkish Education in Faculty of Education at Canakkale Onsekiz Mart University. Descriptive statistics, t test and one-way analysis of variance have been used for data analysis. As a result of the research, it has been found that Turkish Education teacher candidates' critical thinking dispositions are low. While there is no meaningful difference according to the type of school graduated, there has been obtained meaningful differences for gender and class variances. Female teacher candidates compared to male ones and the students in the 1st class compared to the ones in the 4th class have showed more positive opinions related to critical thinking.

KEYWORDS: Turkish Education teacher candidates, thinking, critical thinking.

¹ Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Çanakkale zeynepckaya@comu.edu.tr.

GİRİŞ

Bilginin öneminin gün geçtikçe arttığı bu dönemde, bilgiyi elde etme kadar zihinsel süreçlerden geçirek irdeleme konusu da önem kazanmıştır. Bu yaklaşıma bağlı olarak da bireylerin daha akılcı düşünmesini sağlayan bir beceri olan eleştirel düşünme becerisi kavramı, ön plana çıkmıştır. Alanyazına bakıldığında eleştirel düşünme becerisi ile ilgili çeşitli tanımlar yapıldığı görülmektedir. Beyer'e (1987: 32) göre eleştirel düşünme, bilginin doğruluğunun irdelenmesidir. Facione (1990: 11) bu beceriyi, amaçlı ve öz düzenleyici bir karar mekanizması olarak tanımlamaktadır. Paul (1990: 4, 5) kişinin kendi kendini yönlendirdiği ve doğruladığı bir düşünme yöntemi olarak açıkladığı bu beceride problem, amaç, varsayım, bakış açısı, veri, bilgi, kanıt, kavram, görüş, çıkarım ve yorum gibi düşünce öğelerinin harekete geçtiğini belirtmektedir. Cüceloğlu (1997: 255) eleştirel düşünme için “kendi düşünce süreçlerimizin bilincinde olarak, başkalarının düşünce süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerimizi uygulayarak kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize zihinsel süreç” ifadelerini kullanmaktadır. Reinstein ve Lander'e (2008: 80) göre de eleştirel düşünmenin genel amacı anlamak, bunun arkasında yatan amaç ise değerlendirmek ve yargılamaktır. Bütün bu tanımlara bağlı olarak eleştirel düşünme için “bireyin, elde ettiği bilginin doğruluğunu öz düzenleyici bir süreçten geçirek ve başkalarının düşüncelerini de dikkate alarak karar verme mekanizmasını kullanması” şeklinde bir tanım yapılabilir.

Eleştirel düşünme, “analiz etme, açıklama, yorumlama, kendini düzenleme, değerlendirme ve sonuç çıkarma” gibi becerilerden oluşmaktadır (Facione vd., 2000: 21). Bu beceriye sahip bireylerin, düşünceleri inceleme, iddiaları belirleme, iddiaları analiz etme, sonuçları ifade etme, işlemlerin haklılığını gösterme, iddiaları sunma, sınıflandırma, önemini açıklama, anlamı netleştirme, kendini inceleme, kendini düzeltme, iddiaları değerlendirme, düşünceleri değerlendirme, kanıtları sorgulama, seçenekleri tahmin etme ve çıkarım yapma gibi zihinsel süreçleri çalışmaktadır (Facione, 1990: 4). Böylece bilgi, tüm yönleriyle irdelenmektedir.

Günümüzde, eleştirel düşünmede kullanılan bu üst düzey süreçlerden, öğretim ortamında da yararlanma yoluna gidilmektedir. Hazırlanan öğretim programlarında “düşünmeyi öğrenme” temel amaçların arasına alınmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009). Bireylerin kendi kendilerine bilgiyi edinmeleri ve bunları değerlendirmeleri, üretimin ve gelişimin temel şartlarından biri olarak görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle öğrenme ve öğretme ortamının eleştirel düşünmeyi geliştirecek biçimde düzenlenmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu gereksinimi karşılamada etkili olacak en önemli etmenlerden biri olarak görülmektedir. Çünkü öğrenme-öğretme sürecini planlama, sınıf içi etkileşimi sağlama, uygun yöntem ve teknikleri kullanma, araç gereçleri düzenleme, en önemlisi de bilgiyi aktarırken düşünme becerisini yönlendirme durumlarında öğretmenin yaklaşımı ve niteliği, istenen amaca ulaşmada etkili

olmaktadır. Şahinel (2002: 30), eleştirel düşünme yaklaşımını benimseyen öğretmenlerin öğrencileri için analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey becerileri gerekli gördüklerini belirtmektedir. Seferoğlu ve Akbıyık (2006: 198) da eleştirel düşünmeyi benimseyen öğretmenlerin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkıda bulduklarını ve eleştirel düşünmeye yönelik tutumu olumlu yönde arttırdıklarını ifade etmektedir.

Hem eleştirel düşünmenin öğretim ortamındaki önemi ve gerekliliği hem de öğretmenlerin bu becerinin geliştirilmesindeki önemli rolü nedeniyle öğretmenler ve öğretmen olacak adaylarla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kimi çalışmalarda ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin (Yıldırım, 2005; Korkmaz, 2009; Meral ve Semerci, 2009; Narin 2009) kimi çalışmalarda da Sınıf, Okul Öncesi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, İlköğretim Matematik, Fen Bilgisi, Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Felsefe Grubu, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, İşitme Engelliler, Zihin Engelliler, Almanca, Fransızca ve İngilizce Öğretmenliği'nde okuyan öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır (Kürüm, 2002; Türnüklü ve Yeşildere, 2005; Özdemir, 2005; Çubukçu, 2006; Akar, 2007; Gülveren, 2007; Çetin, 2008; Dutoğlu ve Tuncel, 2008; Zayıf, 2008; Saçlı ve Demirhan, 2008; Şen ,2009; Ekinci ve Aybek, 2010; Beşoluk ve Önder, 2010).

Eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerle ilgili yapılan bu çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Gülveren (2007), Akar (2007) ve Zayıf (2008), öğretmen adaylarının eleştirel düşünme puanlarının düşük olduğunu belirlemişlerdir. Kürüm (2002), Türnüklü ve Yeşildere (2005), Çetin (2008), Özdemir (2005), Saçlı ve Demirhan (2008), Şen (2009), Beşoluk ve Önder (2010) ise eleştirel düşünme düzeylerini orta düzeyde bulmuşlardır. Korkmaz (2009) da ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerle ilgili yaptığı çalışmasında, katılımcıların eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerinin orta düzeyde olduğunu ifade etmiştir.

Bazı çalışmalarda öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin eğilimleri, “analitiklik, açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiklik” alt boyutları açısından da değerlendirilmiştir. Bu boyutlardan analitiklik, ortaya çıkabilecek sorunlar karşısında akıl yürütme ve nesnel kanıt kullanma eğilimini; açık fikirlilik, bireyin karşısındaki kişinin görüş ve düşüncelerine dikkat etme eğilimini; meraklılık, kişinin yeni bilgiler öğrenme eğilimini; kendine güven, kişinin kendi akıl yürütme yetisine olan güven eğilimini; doğruyu arama, birbirinden farklı düşünceleri değerlendirerek gerçeği arama eğilimini; sistematiklik de örgütlü ve planlı karar verme eğilimini ifade etmektedir (Kökdemir, 2003: 68-70).

Türnüklü ve Yeşildere (2005), Zayıf (2008) yaptıkları araştırmalarda, öğretmen adaylarının kendine güven ve doğruyu arama alt boyutlarında düşük düzeyde eğilim gösterdiklerini, analitiklik ve açık fikirlilik alt boyutlarında da orta

(olumlu) eğilim gösterdiklerini belirlemişlerdir. Meraklılık ve sistematiklik alt boyutlarında ise Türknüklü ve Yeşildere (2005) orta; Zayıf (2008) düşük düzeyde eğilim sonucuna ulaşmışlardır. Dutoğlu ve Tuncel (2008) de katılımcılarının analitiklik, açık fikirlilik ve meraklılık alt boyutlarında “Katılıyorum.” yönünde, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiklikte ise “Kısmen katılıyorum.” yönünde bir eğilim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Meral ve Semerci (2009) ise İngilizce öğretmenlerinden oluşan katılımcılarının doğruyu arama ve sistematiklik alt boyutlarında kısmen eleştirel düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerini cinsiyet değişkeni açısından inceleyen çalışmalarda da iki türlü sonuca ulaşılmıştır. Kürüm (2002), Özdemir (2005), Akar (2007), Çetin (2008), Saçlı ve Demirhan (2008), Korkmaz (2009), Narin (2009), Şen (2009), Ekinci ve Aybek (2010) araştırmalarında, cinsiyetin eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerde anlamlı bir farklılık yaratan bir değişken olmadığını belirtmişlerdir. Yıldırım (2005), Gülveren (2007), Zayıf (2008), Beşoluk ve Önder (2010) ise cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bularak kızların erkeklere göre daha olumlu bir görüş bildirdiklerini ifade etmişlerdir.

Cinsiyet değişkenini alt boyutlar açısından karşılaştıran çalışmalar da vardır. Çubukçu (2006), açık fikirlilik alt boyutunda kızlar, meraklılık ve doğruyu arama alt boyutlarında da erkekler lehinde anlamlı bir farklılık elde etmiştir. Analitiklik, kendine güven ve sistematiklik alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Zayıf (2008) ise açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven ve doğruyu arama alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulamamış, analitiklik ve sistematiklik alt boyutlarında ise kızlar lehinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eleştirel düşünme ile sınıf değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan çalışmalarda Kürüm (2002), Beşoluk ve Önder (2010), Ekinci ve Aybek (2010) anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Çetin (2008) 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıflara; Saçlı ve Demirhan (2008) 2, 3 ve 4. sınıfların 1. sınıflara; Zayıf (2008) de 3. sınıfların 1. sınıflara göre daha olumlu görüş bildirdiklerini belirterek anlamlı bir farklılık bulduklarını ifade etmişlerdir. Gülveren (2007) ise 2. sınıfların 4. sınıflara; Akar (2007) 1, 2 ve 3. sınıfların 4. sınıflara göre daha olumlu görüş bildirdiklerini, 4. sınıfların en düşük puana sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

Sınıf değişkeninin eleştirel düşünmenin alt boyutlarına göre durumunda da farklı sonuçlar görülmektedir. Çubukçu (2006) yaptığı çalışmada, kendine güven alt boyutunda 2. sınıfların, doğruyu arama alt boyutunda da 1 ve 3. sınıfların daha olumlu bir eğilim gösterdikleri; analitiklik, açık fikirlilik, meraklılık ve sistematiklik alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşmıştır. Zayıf (2008) ise analitiklik alt boyutunda 2 ve 3. sınıfların 1. sınıflara, kendine güven alt boyutunda 2, 3 ve 4. sınıfların 1. sınıflara, doğruyu arama alt

boyutunda da 2, 3 ve 4. sınıfların 1. sınıflara göre daha olumlu görüş bildirdiklerini, bu boyutlarda sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir. Açık fikirlilik, meraklılık ve sistematiklik alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri belirlemeye yönelik çalışmalarda incelemeye alınan değişkenlerden biri de mezun olunan okul türüdür. Kürüm (2002), Akar (2007), Gülveren (2007), Çetin (2008), Zayıf (2008) ve Şen'in (2009) yaptıkları çalışmaya göre mezun olunan okul türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Beşoluk ve Önder (2010) ise anlamlı bir farklılık bularak yabancı dil ağırlıklı liselere giden öğrencilerin diğerlerine göre daha olumlu görüş bildirdiklerini belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi alanyazında, farklı branşlarda olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerini ve eğilimlerini belirlemeye yönelik pek çok çalışma vardır. Bu çalışmalarda kimi noktalarda benzer kimi noktalarda da farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada da Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini belirleme amaçlanmıştır. Bu amaca bağlı olarak araştırmada, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, sınıfa göre farklılık göstermekte midir?
4. Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, mezun olunan okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleriyle ilgili var olan bir durumu ortaya koyma amaçlanmıştır. Bu nedenle tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Aynı bölümün 1. ve 4. sınıfında okuyan öğrenciler ise örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmaya 106 kız, 89 erkek olmak üzere toplam 195 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği"nden elde edilmiştir. 75 maddeden oluşan bu ölçeği, Kökdemir (2003) Türkçe'ye uyarlamıştır. Analizler sonucunda ölçek 29'u olumlu, 22'si de olumsuz olmak

üzere toplam 51 maddeye indirilmiştir. Maddeler, “Tamamen katılıyorum, katılıyorum, kısmen katılıyorum, kısmen katılmıyorum, katılmıyorum, hiç katılmıyorum.” şeklinde altılı Likert tipinde derecelendirilmiştir. Olumlu maddeler bu dereceye göre sırasıyla 6, 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlandırılmış, olumsuzlarda ise tam tersi bir puanlamaya gidilmiştir. Toplam puanı 240’tan az olanların genel eleştirel düşünme eğilimleri düşük, 240-300 arası olumlu yönde, 300’den fazla olanların ise yüksek olduğu belirtilmektedir. Ölçek, “analitiklik, açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiklik” olmak üzere altı faktöre ayrılmaktadır. Alt boyutlar açısından da 40’dan az olanlar düşük, 40-50 arası olumlu, 50’den fazlası yüksek olarak ifade edilmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.88’dir. Her bir boyutun iç tutarlılık kat sayıları ise 0.61 ile 0.78 arasındadır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği, 0.84 bulunmuştur. Alt boyutların ise 0.55 ile 79 arasındadır.

Veri Toplama Süreci

Veriler, 2009-2010 öğretim yılı güz yarıyılında toplanmıştır. Ölçek, araştırmacı tarafından katılımcılara dağıtılmış, gerekli açıklamalardan sonra 50 dakikalık bir süre verilerek ölçeği dolduran öğrencilerden geri alınmıştır.

Verilerin Analizi

Her bir öğrencinin ölçeğe verdiği yanıtlar SPSS 13.00 programına yüklenmiştir. Verilerle ilgili betimsel istatistik, t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın ele aldığı ilk soru, “Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri nasıldır?” şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak için veriler üzerinde betimsel analiz yapılmış ve elde edilen bulgular, Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Katılımcıların Eleştirel Düşünmeye İlişkin Puanları*

	Öğrenci sayısı (N)	En düşük puan	En yüksek puan	Aritmetik ortalama (\bar{X})	Standart sapma (SS)
Analitiklik	195	36.00	60.00	51.18	4.75
Açık fikirlilik	195	28.00	72.00	51.61	8.17
Meraklılık	195	17.00	53.00	42.07	5.87
Kendine Güven	195	16.00	42.00	30.43	4.73
Doğruyu Arama	195	10.00	40.00	25.98	5.74
Sistematiklik	195	14.00	36.00	25.59	4.22
Toplam	195	176.00	280.00	226.87	21.07

Araştırmada kullanılan ölçekten alınabilecek toplam en düşük puan 51, en yüksek puan da 306’dır. Ölçeğin bütününden alınan puan 240’dan az olursa kişilerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük, 300’den fazla olursa da yüksek olduğu belirtilmektedir (Kökdemir 2003). Tablo 1’deki verilere

bakıldığında en düşük puanın 176, en yüksek puanının 280, ortalamasının ise $\bar{X} = 226.87$ olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bağlı olarak katılımcıların genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olduğu söylenebilir. Boyutlar açısından da 40'dan az olanlar düşük, 40-50 arası olumlu, 50'den fazlası yüksek olarak değerlendirilmektedir (Kökdemir 2003). Bu veriler ışığında, katılımcıların eleştirel düşünmeye ilişkin “sistematiçlik, doğruyu arama ve kendine güven” alt boyutlarında düşük eğilim, “meraklılık” alt boyutunda olumlu eğilim, “analitiçlik ve açık fikirliçlik” alt boyutlarında da yüksek eğilim gösterdikleri ifade edilebilir.

Cinsiyet değişkeni ile ilgili olan “Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusu için t testi analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Eleştirel Düşünmeye İlişkin Puanların Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları*

Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Analitiçlik	Kız	106	52.21	4.27	193	3.400	.001*
	Erkek	89	49.95	5.01			
Açık fikirliçlik	Kız	106	53.33	6.73	193	3.305	.001*
	Erkek	89	49.55	9.23			
Meraklılık	Kız	106	42.35	6.08	193	0.743	.458
	Erkek	89	41.73	5.62			
Kendine güven	Kız	106	30.89	4.17	193	1.501	.135
	Erkek	89	29.87	5.31			
Doğruyu arama	Kız	106	27.33	5.26	193	3.682	.000*
	Erkek	89	24.38	5.90			
Sistematiçlik	Kız	106	25.86	4.00	193	0.985	.326
	Erkek	89	25.26	4.47			
Toplam	Kız	106	232.00	18.59	193	3.842	.000*
	Erkek	89	220.76	22.29			

Tablo 2’deki verilere bakıldığında eleştirel düşünmeye ilişkin toplam [$t_{(193)}=3,842$; $p<.05$], analitiçlik [$t_{(193)}=3,400$; $p<.05$], açık fikirliçlik [$t_{(193)}=3,305$; $p<.05$] ve doğruyu arama [$t_{(193)}=3,6822$; $p<.05$] puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Dördünde de kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre eleştirel düşünmeye ilişkin daha olumlu bir eğilim gösterdikleri anlaşılmaktadır. Diğer alt boyutlarda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.

Sınıf değişkeniyle ilgili “Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, sınıfa göre farklılık göstermekte midir?” sorusu için t testi analizi yapılmıştır. Sonuçlar, Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Eleştirel Düşünmeye İlişkin Puanların Sınıfa Göre t-testi Sonuçları

Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Analitiklik	1. Sınıf	117	52.02	4.20	193	3.094	.002*
	4. Sınıf	78	49.92	5.24			
Açık fikirlilik	1. Sınıf	117	53.68	7.30	193	4.553	.000*
	4. Sınıf	78	48.50	8.47			
Meraklılık	1. Sınıf	117	42.04	6.23	193	0.084	.933
	4. Sınıf	78	42.11	5.32			
Kendine güven	1. Sınıf	117	30.11	4.81	193	1.154	.250
	4. Sınıf	78	30.91	4.60			
Doğruyu arama	1. Sınıf	117	27.30	5.49	193	4.094	.000*
	4. Sınıf	78	24.00	5.57			
Sistematiklik	1. Sınıf	117	25.91	4.33	193	1.296	.197
	4. Sınıf	78	25.11	4.04			
Toplam	1. Sınıf	117	231.08	20.64	193	3.515	.001*
	4. Sınıf	78	220.56	20.23			

Tablo 3'e göre öğrencilerin eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerinin sınıf değişkenine göre toplamda [$t_{(193)}=3.515$; $p<.05$], analitiklik alt boyutunda [$t_{(193)}=3.094$; $p<.05$], açık fikirlilik alt boyutunda [$t_{(193)}=4.553$; $p<.05$] ve doğruyu arama alt boyutunda [$t_{(193)}=4.094$; $p<.05$] anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu boyutlarda ve toplamda, 1. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin dördüncü sınıflara göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Diğer boyutlarda ise sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmanın "Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile mezun olunan okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusu için betimsel istatistik yapılmıştır. Sonuçlar, Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Eleştirel Düşünmeye İlişkin Puanların Mezun Olunan Okul Türüne Göre Betimsel İstatistikleri (\bar{X} , S)

Boyutlar	Okul Türü	N	\bar{X}	S
Analitiklik	Genel Lise	57	51.24	4.78
	Öğretmen Lisesi	45	50.28	4.70
	Anadolu Lisesi	60	51.81	5.00
	Süper Lise	33	51.15	4.25
Açık fikirlilik	Genel Lise	57	51.63	7.94
	Öğretmen Lisesi	45	49.44	8.51
	Anadolu Lisesi	60	52.76	7.91
	Süper Lise	33	52.42	8.34
Meraklılık	Genel Lise	57	42.85	6.05
	Öğretmen Lisesi	45	41.71	5.32
	Anadolu Lisesi	60	42.03	5.75
	Süper Lise	33	41.27	6.54
Kendine güven	Genel Lise	57	30.82	4.88

	Öğretmen Lisesi	45	30.71	4.20
	Anadolu Lisesi	60	30.38	5.12
	Süper Lise	33	29.45	4.50
Doğruyu arama	Genel Lise	57	26.28	6.55
	Öğretmen Lisesi	45	25.33	6.18
	Anadolu Lisesi	60	26.08	5.21
	Süper Lise	33	26.18	4.63
Sistematiklik	Genel Lise	57	25.78	3.94
	Öğretmen Lisesi	45	24.84	4.10
	Anadolu Lisesi	60	25.78	4.29
	Süper Lise	33	25.93	4.76
Toplam	Genel Lise	57	228.63	20.99
	Öğretmen Lisesi	45	222.33	21.19
	Anadolu Lisesi	60	228.86	20.68
	Süper Lise	33	226.42	21.72

Tablo 4'te yer alan bulgulara bakıldığında gerek toplamda gerekse alt boyutlarda mezun olunan liseye göre ortalamaların birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bu ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Eleştirel Düşünmeye İlişkin Puanların Mezun Olunan Okul Türüne Göre Varyans Analizi Sonuçları

		df	K.T.	K.O	F	p
Analitiklik	Gruplar arası	3	60.32	20.107	0.889	.448
	Gruplar içi	191	4319.032	22.613		
	Toplam	194	4379.354			
Açık fikirlilik	Gruplar arası	3	313.211	104.404	1.576	.197
	Gruplar içi	191	12655.168	66.257		
	Toplam	194	12968.379			
Meraklılık	Gruplar arası	3	62.394	20.798	0.599	.616
	Gruplar içi	191	6628.600	34.705		
	Toplam	194	6690.995			
Kendine güven	Gruplar arası	3	43.960	14.653	0.649	.585
	Gruplar içi	191	4313.855	22.586		
	Toplam	194	4357.815			
Doğruyu arama	Gruplar arası	3	25.953	8.651	0.259	.855
	Gruplar içi	191	6381.001	33.408		
	Toplam	194	6406.954			
Sistematiklik	Gruplar arası	3	33.548	11.183	0.622	.601
	Gruplar içi	191	3431.447	17.966		
	Toplam	194	3464.995			
Toplam	Gruplar arası	3	1348.789	449.596	1.013	.388
	Gruplar içi	191	84782.257			
	Toplam	194	86131.046			

Eleştirel düşünme eğilimine ilişkin puanların mezun olunan okul türüne göre varyans analizi sonuçlarına bakıldığında da toplamda [$F_{(3-191)}=1.013$; $p>.05$], analitiklik [$F_{(3-191)}=0.889$; $p>.05$], açık fikirlilik [$F_{(3-191)}=1.576$; $p>.05$], meraklılık [$F_{(3-191)}=0.599$; $p>.05$], kendine güven [$F_{(3-191)}=0.649$; $p>.05$], doğruyu arama [$F_{(3-191)}=0.259$; $p>.05$] ve sistematiklik [$F_{(3-191)}=0.622$; $p>.05$] alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. [$F_{(3-191)}=0.305$; $p>.05$]. Bu bulgulara bağlı olarak Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin mezun olunan lise türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini belirleme amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışma sonucunda katılımcıların eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olduğu belirlenmiştir ($\bar{X} = 226.87$). Bu sonuç, Gülveren (2007), Akar (2007) ve Zayıf'ın (2008) bulgularıyla örtüşmektedir. Onlar da öğretmen adaylarının eleştirel düşünme puanlarının düşük olduğunu belirlemişlerdir. Kürüm (2002), Türnüklü ve Yeşildere (2005), Çetin (2008), Özdemir (2005), Saçlı ve Demirhan (2008), Şen (2009), Beşoluk ve Önder'in (2010) araştırmalarında ise adayların eleştirel düşünme düzeyleri, orta düzeyde bulunmuştur. Korkmaz (2009) da çalışmasına katılan öğretmenlerin eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Bu bulgulara bağlı olarak Türkçe öğretmen adaylarının, diğer öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerinin yüksek olmadığını söylenebilir. Bunun sebebi, eleştirel bir şekilde düşünmenin özelliklerinin daha yeni yeni benimsenmesinden kaynaklanabilir.

Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin görüşleri, alt boyutlara göre değerlendirildiğinde en yüksek analitiklik ve açık fikirlilik yönünde eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Türnüklü ve Yeşildere (2005), Zayıf (2008) bu alt boyutlarda katılımcıların orta (olumlu) yönde eğilim gösterdiklerini, Dutoğlu ve Tuncel (2008) de genellikle "Katılıyorum." yönünde eğilim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgulara bağlı olarak öğretmen adaylarının "ortaya çıkabilecek sorunlar karşısında nesnel davranma; karşısındaki kişilerin görüş ve düşüncelerine dikkat etme" eğiliminde oldukları söylenebilir.

Çalışmanın bulgularına göre meraklılık alt boyutunda adayların orta (olumlu) eğilim gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Türnüklü ve Yeşildere (2005) de aynı sonuca ulaşmışlardır. Zayıf (2008) ise adayların düşük eğilim gösterdiklerini belirtirken Dutoğlu ve Tuncel (2008) eğilimin "Katılıyorum." yönünde olduğunu belirtmişlerdir. Sonuçlar arasındaki genel benzerlik dikkate alınacak olursa adayların "yeni bilgiler öğrenme" eğiliminin de olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmada, katılımcıların eleştirel düşünmeye ilişkin "sistematiklik, doğruyu arama ve kendine güven" alt boyutlarında düşük eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Türnüklü ve Yeşildere (2005), Zayıf (2008) bu boyutlarda aynı sonuçlara ulaşmışlardır. Dutoğlu ve Tuncel (2008) de genel eğilimin "Kısmen

katılıyorum.” şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Benzer bulgulara bağlı olarak adayların “kendi akıl yürütme yetisine güvenme; birbirinden farklı düşünceleri değerlendirerek gerçeği arama; örgütlü ve planlı karar verme” eğilimlerinin düşük olduğu belirtilebilir.

Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye ilişkin eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir farklılık elde edilmiş, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu bir eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Yıldırım (2005), Gülveren (2007), Zayıf (2008), Beşoluk ve Önder (2010) de aynı sonuca ulaşmışlardır. Öte yandan Kürüm (2002), Özdemir (2005), Akar (2007), Çetin (2008), Saçlı ve Demirhan (2008), Korkmaz (2009), Narin (2009), Şen (2009), Ekinci ve Aybek’in (2010) araştırmalarında cinsiyet, eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerde anlamlı farklılık yaratan bir değişken değildir. Görüldüğü gibi alanyazında bu konuyla ilgili farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Dolayısıyla bir genelleme yapmak mümkün değildir. Ancak anlam farklılığının bulunduğu araştırmalardaki erkek katılımcıların durumlarının ayrıntılı olarak incelenmesi ve onların da eğilimlerinin olumlu yöne kayacak şekilde uğraşılması gerekmektedir.

Cinsiyet değişkeninin alt boyutlar açısından durumuna bakıldığında da analitiklik, açık fikirlilik ve doğruyu arama alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu boyutlarda da kızlar, erkeklere oranla daha olumlu bir eğilim göstermişlerdir. Analitiklik alt boyutunda Zayıf (2008), açık fikirlilikte Çubukçu (2006) aynı sonuca ulaşmışlardır. Doğruyu arama boyutunda ise Çubukçu (2006), erkeklerin kızlara oranla olumlu görüş bildirdiklerini belirtmiştir. Çalışmada, kendine güven, meraklılık ve sistematiklik alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kendine güven boyutunda Çubukçu (2006) ve Zayıf (2008) aynı sonuca ulaşmışlardır. Ancak meraklılık alt boyutunda Çubukçu (2006) erkeklerin, sistematiklik alt boyutunda da Zayıf (2008) kızların daha olumlu bir eğilim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bulgularda görüldüğü gibi alanyazında aynı değişkenle ilgili çok farklı sonuçlar bulunmaktadır. Öğretme eylemi açısından kız ve erkek öğretmen adaylarında eleştirel düşünmeye ilişkin farklılıklarının olmaması, beklentiler arasındadır. Farklı boyutlarda da olsa her iki cinsiyet arasında farklılık olduğu görülmektedir. Başka çalışmalarda bu durumun nedenleri araştırılabilir.

Çalışmada, sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmuş, 1. sınıfların 4. sınıflara göre daha olumlu bir eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Benzer olarak Gülveren (2007) ve Akar (2007) da 4. sınıfların en düşük puana sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu durum, derslerin içeriğinden, işleniş şekillerinden vb. pek çok etmenden kaynaklanabilir. Bu konuların araştırılması gerekmektedir. Zira tam tersi sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Çetin (2008), Saçlı ve Demirhan (2008), Zayıf (2008) 1. sınıfların daha düşük eğilim gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kürüm (2002), Beşoluk ve Önder (2010), Ekinci ve Aybek (2010) ise sınıf açısından anlamlı bir farklılık bulamamışlardır

Sınıf değişkeninin alt boyutlarla ilişkisine bakıldığında analitiklik, açık fikirlilik ve doğruyu arama alt boyutlarında 1. sınıfların lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Doğruyu arama alt boyutunda Çubukçu (2006), 1 ve 3. sınıfların olumlu eğilim gösterdiklerini belirlerken Zayıf (2008) bu boyutta ve analitiklik alt boyutunda 1. sınıfların daha düşük olduğunu belirtmiştir. Açık fikirlilik alt boyutunda ise Çubuk (2006) da Zayıf (2008) de anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Meraklılık ve sistematiklik alt boyutlarında ise bu çalışmada da diğer iki çalışmada da anlamlı bir farklılık belirlenememiştir. Görüldüğü gibi bazı durumlarda ilk sınıfların, bazı durumlarda da son sınıfların lehine sonuçlara ulaşılmıştır. Üniversite eğitimi almış öğrencilerin daha analitik, açık fikirli, doğruyu arama eğiliminde, meraklı, kendine güvenen ve sistematik düşünebilen bireyler olmaları beklenir. Dolayısıyla bu farklılığın sebebinin öğretmen, öğretim süreci, dersler, içerik vb. açıdan çok kapsamlı bir biçimde araştırılması gerekmektedir.

Araştırmada incelemeye alınan bir değişken de mezun olunan okul türüdür. Araştırma bulgularına bağlı olarak Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin mezun olunan lise türüne göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kürüm (2002), Akar (2007), Gülveren (2007), Çetin (2008), Zayıf (2008) ve Şen (2009) de yaptıkları çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Sadece Beşoluk ve Önder (2010) mezuniyet durumuna göre anlamlı bir farklılık bularak yabancı dil ağırlıklı liselere giden öğrencilerin diğerlerine göre daha olumlu görüş bildirdiklerini ifade etmiştir. Görüldüğü gibi genelde mezun olunan okul türü, eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri düşük çıkmıştır. Alanyazındaki diğer çalışmalarda da öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşlerinin düşük ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Oysaki beklenti, yüksek düzeyde olması yönündedir. Çünkü hazırlanan öğretim programlarında, “öğrencileri eleştirel düşünebilen bireyler olarak yetiştirme” ana amaçların arasında yer almaktadır. Bunu da büyük oranda öğretmenler, uygulayacakları yöntemlerle gerçekleştireceklerdir. Dolayısıyla öncelikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kendilerini eleştirel düşünebilme yönünde geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun ilk aşaması da eleştirel düşünmeye ilişkin görüşlerini yükseltmekten geçmektedir. Bu nedenle çalışmalarda “düşük” ve “orta” düzeyde görüşün neden kaynaklandığının ayrıntılı bir biçimde belirlenmesi ve ona göre eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda görüşme formları oluşturularak bireylerle bire bir görüşmeler yapılabilir. Belirlenen nedenleri olumluya çevirmek için de eleştirel düşünme yöntemlerini öğretmeye yönelik deneysel bir çalışma yapılabilir. Sonrasında da öğretmenlere hizmet içi eğitim, öğretmen adaylarına da bu doğrultuda dersler verilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, “sistematiiklik, doğruyu arama ve kendine güven” alt boyutlarında düşük eğilim göstermektedirler. Oysaki bireyin kendi akıl yürütme becerisine güvenme, farklı düşünceleri irdeleyerek gerçeği arama ve planlı karar verme gibi becerilere sahip olması, eğitim-öğretim etkinliğinin de niteliğini etkiler. Bu sonuçlar çerçevesinde adayların neden kendilerini bu konularda yetersiz gördüklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Derslerde de öğretmen adaylarına fikir üretme, sorgulama ve karar verme becerilerini destekleyici çalışmalar yapılabilir.

Çalışmada, katılımcıların eleştirel düşünmeye ilişkin eğilimlerinin mezun olunan okul türüne göre değişmediği belirlenmiştir. Cinsiyet ve sınıf değişkeninde ise anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere, 1. sınıflar da 4. sınıflara göre daha olumlu bir eğilim göstermişlerdir. Cinsiyet açısından bu farklılığın neden kaynaklandığı, erkek öğrencilerin neden daha olumsuz yaklaştıklarının başka bir çalışmada araştırılması gerekmektedir. Özellikle de sınıf değişkeni dikkate alındığında üniversitede dört yıl eğitim alan öğrencilerin üniversiteye daha yeni başlayan öğrencilerden neden daha düşük bir eğilim gösterdiklerinin başka bir çalışmada belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için birinci sınıf öğrencilerinin gösterdikleri değişimler, dört sene boyunca takip edilebilir, belli aralıklarla bu öğrencilerin görüşleri ile ilgili nicel ve nitel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akar, Ü. (2007). Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileri ve Eleştirel Düşünme Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.
- Beyer, B. K. (1987). Practical Strategies for the Teaching of Thinking. Boston: Allyn and Bacon, MA.
- Cüceloğlu, D. (1997). İyi Düşün Doğru Karar Ver. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Beşoluk, Ş. ve Önder, İ. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaklaşımları, Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 679-693, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr/> adresinden 12 Ağustos 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Çetin, A. (2008). Sınıf Öğretmeni Adayların Eleştirel Düşünme Gücü. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Çubukçu, Z. (2006). Türk Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology- TOJET*, 5 (4), 22-36, [Online]: <http://www.tojet.net/> adresinden 12 Ağustos 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Dutoğlu, G. ve Tuncel, M. (2008). Aday Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8 (1), 11-32.
- Ekinci, Ö. ve Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 816-827, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr/> adresinden 12 Ağustos 2010 tarihinde indirilmiştir.

- Facione, P. A. (1990). Critical Thinking: A Statement Of Expert Consensus For Purposes Of Educational Assessment And Instruction - Executive Summary - The Delphi Report. Millbrae CA: The California Academic Pres.
- Facione, P. A., Facione, N. C. ve Giancarlo, C. A. (2000). The Disposition Toward Critical Thinking: Its Character, Measurement, and Relationship to Critical Thinking Skill. *Informal Logic*. 20 (1), 61-84.
- Gülveren, H. (2007). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri ve Bu Becerileri Etkileyen Eleştirel Düşünme Faktörleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Korkmaz, Ö. (2009) Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilim ve Düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10 (1), 1-13.
- Kökdemir, D. (2003). Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Kürüm, D. (2002). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Gücü. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Meral, E. ve Semerci, Ç. (2009) Yeni (2006) İlköğretim İngilizce Programını Uygulayan Öğretmenlerin Eleştirel ve Yaratıcı Düşünceleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*. 8 (1), 50-54.
- Narin, N. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Özdemir, S. M. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3 (3), 1-17.
- Paul, R. W. (1990). Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World. USA: Foundation for Critical Thinking.
- Reinstein, A. ve Lander, G. H. (2008). Developing Critical Thinking in College Programs. *Research in Higher Education Journal*. 1, 78-94.
- Saçlı, F. ve Demirhan, G. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Saptanması ve Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (2), 92-110.
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel Düşünme ve Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30, 193-200.
- Şahinel, S. (2002). Eleştirel Düşünme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şen, Ü. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*. 1 (2), 69-89.
- Türnüklü, E. B. ve Yeşildere, S. (2005). Türkiye'den Bir Profil: 11-13 Yaş Grubu Matematik Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilim ve Becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 38 (2), 167-185.
- Yıldırım, A. Ç. (2005). Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak.
- Zayıf, K. (2008). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

SUMMARY

In this study, the aim is to determine the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking. Based on this purpose, the following questions have been tried to be answered in the study:

What are the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking?

1. Is there any significant difference among the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking according to gender variation?
2. Is there any significant difference among the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking according to grade level variation?
3. Is there any significant difference among the views of Turkish Education teacher candidates related to critical thinking according to the type of school they graduated?

Since we tried to state the current situation in the study, a descriptive study based on survey model has been carried out. The population of the research has been composed of students studying in the Turkish Education Department in the Faculty of Education at Canakkale Onsekiz Mart University in the academic year of 2009-2010. Students studying in the 1st and 4th class of the same department have been selected as the sample. Totally 195 students including 106 female students and 89 male students have participated in the research.

The data of the research have been obtained by means of “California Critical Thinking Disposition Inventory”. Kokdemir (2003) has been transferred this scale into Turkish which was composed of 75 items. As a result of analyzes, the number of items in the scale has been decreased to totally 51 items as 29 ones are positive and 22 ones are negative items. The items have been graded in the form of six point Likert scale as “I definitely agree, I agree, I partially agree, I partially disagree, I disagree”. It has been stated that the ones having less than 240 points totally have low level of critical thinking dispositions; the ones between 240-300 points are in the positive direction and the ones having higher than 300 points have high critical thinking level. The scale has been divided into six factors such as “analyticalness, catholicity, curiousness, self-confidence, searching for the right thing to do and systematicity”. In terms of sub-aspects, it has been expressed that the ones having less than 40 points are low; the ones between 40-50 points are positive and the ones having higher than 50 points are at high level. The confidence coefficient of the scale is 0.88. Internal-consistency coefficients of each aspect are between 0.61 and 0.78. The reliability of the scale has been found as 0.84 in this study. The related values of sub-aspects are between 0.55 and 0.79.

The data were collected in the autumn term of the academic year of 2009-2010. The scale has been distributed to participants by the researcher and after giving

the necessary explanations and a 50-minute period to fill out the questionnaire, they were retrieved from the students. The answers for every student given to the scale items were transferred to SPSS 13.00 program and then descriptive statistics, t-test, and one-way analysis of variance related to the data were processed.

As a result of the research, it has been found that the critical thinking disposition levels of Turkish Education teacher candidates are low. According to the other studies in the literature, those values were also stated as low or medium. However, the expectation is in the direction of having high level of critical thinking ability. Because “training students as individuals having ability to think critically” takes place among the main purposes in the prepared teaching curriculum. Teachers will achieve this by their methods to apply substantially. Therefore, it is required that firstly teachers and teacher candidates develop themselves in terms of being able to think critically. The first step for this process is possible as the level of critical thinking ability increases. For this reason, it is required to determine the reasons of “low” and “medium” level of critical thinking in details and improve about the deficiencies according to these evaluations. In this situation, teachers can be given in-service training and teacher candidates can be given some courses accordingly as well.

According to the results of the research, participants show low disposition for the sub-aspects such as “systematicity, searching for the right thing to do and self-confidence”. However, having some skills by an individual such as relying on their own skill of reasoning, looking for the truth by examining different thoughts and making planned decisions will also affect the quality of the educational activities. Within the framework of these results, it is needed to determine why teacher candidates feel themselves as insufficient about these issues and make the necessary studies in order to improve about deficiencies in this direction.

It is stated in the study that participants’ dispositions related to critical thinking have not changed according to their type of school they graduated. There have been found significant difference for the gender and grade level variations. Female students compared to male students and students in the 1st class compared to the ones in the 4th class showed a more positive disposition. It is required to research what is the reason for this difference in terms of gender and why male students have a negative approach more than their female colleagues. As the grade level variation is especially taken into account, it is also needed to determine that why students took education for four years in a university show lower disposition compared to the students who have just started to their university education.